

บัวหลวงระบายสี

ประมวลภาพรางวัลจิตรกรรมบัวหลวง ครั้งที่ ๑ - ๑๙

เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติ ๕๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๓๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

Rama IX Art Museum Foundation

ธ.
๐๐๐๒๔
C. 1

BUA LUANG PAINTINGS

A Collection of Prize Winning Paintings from the 1st to the 19th Bua Luang Painting Competitions

To Mark the 50th Anniversary (Golden Jubilee) Celebrations of His Majesty the King's Accession to the Throne

Rama IX Art Museum Foundation

บัวหลวงระบายสี

ประมวลภาพรางวัลกิจกรรมบัวหลวง ครั้งที่ ๑-๑๙

เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๓๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาวชิรา

Rama IX Art Museum Foundation

BUA LUANG PAINTINGS

A Collection of Prize Winning Paintings

from the 1st to the 19th Bua Luang Painting Competitions

to Mark the 50th Anniversary (Golden Jubilee) Celebrations of His Majesty the King's Accession to the Throne

๒๕๓๙

๒๕

Rama IX Art Museum Foundation

คำนำ

ดี ที่ทราบกันดีว่า วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมอย่างกว้างขวางถึงวิถีชีวิตของชุมชน เป็นจุดสังเกตที่ยี่สิบที่เชื่อมโยงผู้ที่ให้ข้อมูลในชุมชนนั้นๆ อยู่ร่วมกัน ได้อย่างมีเอกภาพ และส่วนสำคัญที่ส่งเสริมเชิดชูวัฒนธรรมนั้นๆ ให้ขึ้นถึงระดับแห่งอารยธรรมได้ก็คือศิลปะ ซึ่งเปรียบเสมือนเมล็ดหลักแห่งวัฒนธรรมที่ปรากฏขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

จิตรกรรม คือหนึ่งในประเภทของศิลปะที่ทรงความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นงานที่สามารถดำรงชีวิตให้ขึ้นถึงระดับวิถีชีวิตไป บ่งบอกถึงคามมีสติของ สะท้อนถึงความคิด สร้างสรรค์จินตนาการ และเป็นบันทึกประวัติศาสตร์แห่งยุคสมัยของชุมชน และสังคมได้อย่างดี ดังได้พบเห็นเป็นหลักฐาน เป็นประติมากรรมบนฝาผนัง แม้ในเส้นทางประวัติศาสตร์ ของวัฒนธรรมไทย

จากการรู้ถึงคุณค่า จึงเกิดความสำนึกและเป็นปณิธานที่จะธำรงอาคารกรุงเทพฯ กำเนิด (มหาชน) ตระหนักถึงหน้าที่ในการเสนอต่อ หอศิลป์สนับสนุนให้เกิดความเจริญพัฒนาการทางของศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งในด้านภาพส่งเสริม สนับสนุนการเสริมสร้างสิ่งใหม่ พร้อมกับกรอบอนุรักษ์สืบสานมรดกอันทรงคุณค่าที่บรรพชนของไทยได้สร้างและสืบทอดสืบส่งสืบทอดกันมาของสิ่งนั้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ด้วยเหตุสำคัญกล่าว จึงได้เกิด “การประกวดจิตรกรรมบัวหลวง” ขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๐๘ จากการดำริ ของนายบุญชู โรจนเสถียร อดีตรองนายกรัฐมนตรี ในฐานะกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ขณะนั้น การจัดประกวดได้กระทำติดต่อกันเรื่อยมา จนกระทั่งถึงการแข่งขันครั้งที่ ๕ จึงได้มอบหมายให้เป็น การจัดการของมูลนิธิธนาคารกรุงเทพ บริษัทที่จัดการโดยตรง และได้จัดติดต่อกันเรื่อยมา จนจบปัจจุบัน

ผลสะท้อนจากการจัดประกวดจิตรกรรมบัวหลวง ทั้งในนโยบายด้านการสนับสนุนส่งเสริมสร้างสิ่งใหม่ จิตรกรรมสากลกลายเป็นไปกับการอนุรักษ์สืบสานมรดกไทย จน

ประเภทจิตรกรรมประเพณีนั้น ได้ส่งผลต่อวงการศิลปกรรมไทยโดยรวมอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านการผลิตผลงานจิตรกรรมที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นจนทุกวันนี้มีการจัดประกวดในทุกๆ ปี เท่ากับเป็นการส่งเสริมงานศิลปะใหม่เพื่อเป็นมรดกของชาติในอนาคต เป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้บัณฑิตจิตรกรมีจิตใจที่มุ่งมั่นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งพวกเขานี้เหล่านี้ล้วนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อการศิลปวัฒนธรรม เป็นทรัพยากรหนึ่งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของศิลปะต่อมนุษยชาติแพร่หลายยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวในด้านการศึกษา จนถึงการมี การจัดตั้งภาควิชาศิลปะไทย ในสถาบันศิลปะหลายแห่ง นอกจากนี้ ยังเป็นการบุกเบิกแนวทางใหม่จนกลายเป็นแบบอย่างที่ทำให้เกิดการจัดการประกวดศิลปกรรมเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย

จากการจัดงานคือปีละหนึ่งครั้งได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องมาปี มูลนิธิธนาคารกรุงเทพ ได้ตระหนักความสำคัญที่พึงไว้ แต่ด้วยข้อ จำกัดขาดทรัพย์ต่อปีทำให้ การแข่งขันโครงการจัดตั้ง “พิพิธภัณฑ์จิตรกรรมบัวหลวง” ซึ่งถือ เพื่อเป็นเกียรติแก่ความสมบูรณ์แบบครบวงจรดังต่อไปนี้

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชฯ องค์เอกอัครราชูปถัมภ์ และองค์อุปถัมภ์ภาษา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมจัดพิมพ์หนังสือ “บัวหลวง ๕๐ ปี” ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ มูลนิธิธนาคารกรุงเทพ ได้รวบรวมจัดพิมพ์หนังสือ “บัวหลวง ๕๐ ปี” ประมวลภาพรางวัลจิตรกรรมบัวหลวง ครั้งที่ ๑ - ๑๕ พุทธศักราช ๒๕๑๗ - ๒๕๓๔ ขึ้น เพื่อรวบรวมสิ่งของในโอกาสอันเป็นมิ่งมหามงคลนี้ ให้ผู้สนใจได้ชื่นชมผลงานจิตรกรรมไทยอันมีคุณค่า เป็นประวัติศาสตร์ และประโยชน์ต่อการศึกษาศิลปะการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมอีกด้วย

มูลนิธิธนาคารกรุงเทพ

สังเขปความเป็นมาของศิลปกรรมในดินแดนไทย

โดย ศาสตราจารย์ ดร.สันติ เล็กสุขุม

คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

ดินแดนไทยผ่านจากยุคก่อนประวัติศาสตร์อันยาวนานหลายพันปี มาเป็น
ดยุควัฒนธรรมทาสานที่แพร่หลายมาจากประเทศอินเดีย มีผลสำคัญต่อการ
 เปลี่ยนแปลงงานช่างหรือศิลปกรรมที่จะกลายเป็นแบบแผนประเพณีต่อเนื่อง
 มากกว่าพันปี และปรับเปลี่ยนอีกอันเกิดจากกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลบ่า
 เข้ามา ทั้งสำคัญและอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลาหลายร้อยปี ที่ต้อง
 เวลาทั้งงานช่างไทยแบบประเพณีเริ่มหลุดพ้นกรอบทางศาสนา มาเป็นศิลปกรรม
 ร่วมสมัย ดังทุกวันนี้

วัฒนธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์

ชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ ก่อนเร่ร่อนอยู่ตามถ้ำมีเครื่องมือหินใช้ล่าสัตว์
 สำหรับบูบหรือสับ พัฒนาการของเครื่องมือต่อมา มีการกระแทงก่อนหินให้มีความ
 แหลมคม ใช้ทุบ สับคัตได้ดีขึ้น ขึ้นจะเกิดหิน ที่เกาะเกาะมีความคมใช้เลื้อ แต่คัตเนื้อ
 ได้ดีกว่า กลายเป็นเครื่องมืออีกชนิดหนึ่ง ยังมีการเลือกใช้หินซึ่งเหมาะแก่การคัตแต่ง
 ให้มีความคมคัตแต่งให้เหมาะสำหรับผูกติดกับหาม จึงมีประสิทธิภาพในการใช้งานมากขึ้น
 (ภาพที่ ๑) จนถึงระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้นกว่าคือ รู้จักหล่อหลอมโลหะเป็นเครื่องมือ
 เครื่องใช้ในการเกษตรกรรมใช้เป็นอาวุธ จนเมื่อหล่อเพื่อทำเป็นเครื่องประดับ ทำนาการ
 ใช้ภาชนะใช้หลายอย่างหลากหลายชนิดขึ้นมามี (ภาพที่ ๒)

Rama IX Art Museum Foundation

๑. เครื่องมือหิน (171 d1000 - ๑๗๑๗ ปี)
 1. Shouldered an (5,000 - 3,500 B.P.)

A SHORT HISTORY OF ART IN THAILAND

by Prof., Dr.Santi Leksukhum

Department of Archaeology Silpakorn University

Thailand's long prehistoric period was followed by over a thousand years of Indian cultural influence which, in turn, gave way about a century ago to influence from the West, freeing Thai artists from their traditional constraints and leading into the contemporary world of art.

Prehistoric Culture

For thousands of years the early hunters and gatherers used rough stone tools to overcome their prey. With the passage of time their skills improved, enabling them to turn out fine and sophisticated implements (fig. 1.) Eventually they developed the ability to make tools, weapons and ornaments of metal (fig. 2.).

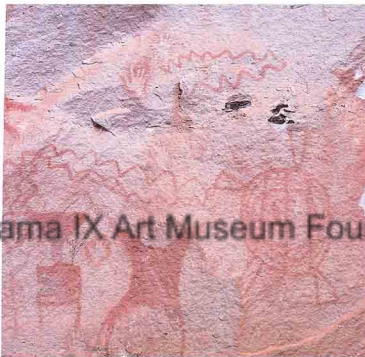

1. Prehistoric artifacts (111) museum collection
2. Bronze artifacts (1000 - 1300 B.P.)

ระดับเทคโนโลยีที่สัมพันธ์กับวิถีการดำรงชีวิต
สังคมที่เปลี่ยนย้ายเพื่อแสวงหาอาหาร เปลี่ยน
เป็นค้ำหูกแพลง โดยสามารถปรับสิ่งแวดล้อม
ให้เหมาะแก่การอยู่อาศัย จากกลุ่มชนเร่ร่อน
ล่าสัตว์ จึงกลายเป็นชุมชนติดที่ อยู่อาศัยร่วมกัน
โดยมีองค์กรทางสังคมเป็นเครื่องกำกับ มีการ
เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ทำภาชนะดินเผา มี
ลวดลายประดับที่ออกแบบอย่างหลากหลาย
เขียนด้วยสีดินบนผิวภาชนะสีนวล (ภาพที่ ๓)
และมีประเพณีฝังศพแล้ว เช่น ชุมชนที่บ้านเชียง
จังหวัดอุดรธานี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ช่วงเวลาดังกล่าวเริ่มต้นเมื่อราว ๕,๐๐๐ ปี
ต่อเนื่องถึงราว ๓,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา
นอกจากหลักฐานของเครื่องมือเครื่องใช้ และ
พิธีกรรม เช่น การฝังศพซึ่งแสดงถึงพัฒนาการ
มาจนบัดนี้แล้ว ยังภาพเขียนบนผนังเพิงของ
คนก่อนประวัติศาสตร์ก็มีอยู่ไม่น้อยแสดงถึงกิจกรรม
เช่น การล่าสัตว์ หรือพิธีกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง
รวมทั้งภาพสัตว์ เช่น ช้าง สัตว์น้ำ รูปปลา
(ภาพที่ ๔) เป็นต้น

๓. ภาชนะดินเผา (1) ๓๐๐๐ - ๔๐๐๐ ปี)
3. Decorated pottery (1,000 - 1,800 B.P.)

3. *Animal painting (15) 2000 - 1000 B.P.*
 4. *Cave painting, Khong Chan (1000 - 1800 B.P.)*

Technological development paralleled changing life-style. The nomadic hunters and gatherers began to settle down in socially organized communities where they cultivated plants, bred animals and produced elegantly decorated pottery (fig. 3). Communities like that at Ban Chiang, Udon Province, also buried their dead. These developments began some 5,000 years ago and continued until about 1,800 B.P. In addition to the artifacts and burials, indicating a growing degree of sophistication, are the many cave paintings depicting animals, hunting and rituals (fig. 4).

ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีช่วงปลายของสังคมยุคก่อนประวัติศาสตร์ สะท้อนกิจกรรมทางสังคมที่มีการจัดการ มีงานประเพณีการติดต่อกับโลกภายนอก ที่มากยิ่งขั้นเพื่องัด ก็ยังมีการแลกเปลี่ยนสังสารทั้งทางด้านวัฒนธรรมมาคลาคลายด้วย ปรากฏการณ์เช่นนี้ไม่เพียงเฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อาจเป็นแหล่งก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญและมีมากแห่งที่สุดในบรรดาชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ภาคอื่นๆ ในดินแดนไทย เช่น ภาณุชนบุรี ทางภาคกลาง ภาคเหนือที่แม่ฮ่องสอน ภาคใต้ที่มีหลายแห่ง เช่น ในกระบี่ พังงา ปัตตานี เป็นต้น ทั้งนี้ยังมีแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ของประเทศไทยเฉียงในภูมิภาคนี้ ซึ่งได้พบหลักฐานทางโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกัน

เริ่มศิลปกรรมทางศาสนา

ชุมชนก่อนประวัติศาสตร์เมื่อพัฒนาดังกล่าวข้างต้น ย่อมไม่ยุ่งยากสำหรับความหรือรับรูปแบบทางศาสนา ซึ่งมีหลายหรือห่อหุ้มเอาอันเนื่องเข้ามาเผยแพร่ ปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาได้เกือบในระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๓ ของดินแดนในภูมิภาคนี้ เช่น สารนาถรัฐา กับพุทธา อินโดจีน สภาพจนานุกรม ซึ่งเป็นดินแดนของชนชาติโบราณในประเทศเวียดนามปัจจุบัน

ศิลปกรรมทางศาสนาของดินแดนในภูมิภาคนี้ จึงมีแบบแผนคล้ายคลึงกันในระยะแรกเริ่ม เพราะรับมาจากแหล่งเดียวกัน ที่สำคัญคือ ศิลปะอินเดียแบบคุปตะ และหลังคุปตะ ซึ่งสร้างทั้งในพุทธศาสนา และศาสนาฮินดู สองศาสนานี้เชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด

ศาสนาฮินดู มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องเทพเจ้าผู้ทรงอิทธิฤทธิ์ คลอบคลำให้เกิดความสุขสมปรารถนาแก่ผู้สวดมนต์สรรเสริญเทพเจ้าผู้เป็นใหญ่ มีเทพเจ้าสูงสุดสามพระองค์คือ พระวิษณุ พระเวญู หรือพระนารายณ์ และพระพรหม แต่ที่นิยมกันคือพระเวญูคือ พระวิษณุ กับพระนารายณ์ ซึ่งมีภาพสลักอยู่บนถ้ำ อ้อ ไชยถ้ำนาก และ ไวยถ้ำนาก

ไวยถ้ำนากหรือพระวิษณุ ทรงเป็นผู้ทำลาย เพื่อให้เกิดมีขึ้นใหม่ เหตุว่า ความตายนั้นก่อให้เกิดความมีชีวิตขึ้นอีก จึงนิยสร้างเป็นรูปปิลิวรีกัม อันหมายถึง องค์กำเนิดในรูปของเทพเจ้า พระองค์ทรงมีพระเบรตที่สามอยู่กลางพระนาภี หากสัมผัสพระเบรตจะเป็นโทษประลัยก็ปีนเหล่าอุโลก ทรงมีอาวุธสำคัญคือ ครุฑลึง จีวรห่มหรือร่างของพระองค์ทำพญาคงคาไรศพระคณาโลก ราชของพระองค์ คือพระอุมา และพาหนะของพระองค์คือโคกแบก

ไวยถ้ำนาก การเข้าบูชาพระเวญู หรืออีกความหนึ่งคือ พระนารายณ์ หมายถึง “ผู้เลื้อยไหว่อยู่ในน้ำ” การบรรทมหลับของพระองค์คือการช่วยสร้างโลก พระองค์ทรงประทับอยู่หลังพระอนันตนาคราชเมื่อโลกถูกทำลาย และทรงสร้างโลกขึ้นใหม่ด้วยดอกบัวที่หลุดจากพระนาภี (สะดือ) โดยมีพระพญามุสรีร์เฝ้าประทับอยู่บนบั้นพระองค์ทรงมีสัตว์ คือสิงห์ จักร คช และดอกบัว ทรงมีพระนภี ชื่อพระลักษมี หรือ เทพีแห่งโชคลาภ และพระลักษุเป็นพาหนะ

Rama IX Art Museum Foundation